

Dydd Mercher 10 Mehefin 2015 – Prynhawn

TGAU LLADIN

A403/04 Rhyddiaith Ladin (Haen Uwch)

Mae ymgeiswyr yn ateb ar y Papur Cwestiynau.

Deunyddiau a ddarperir gan OCR:
Dim

Deunyddiau eraill angenrheidiol:
Dim

Amser: 1 awr

Enw cyntaf yr ymgeisydd		Cyfenw'r ymgeisydd	

Rhif y ganolfan						Rhif yr ymgeisydd				

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

- Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau uchod. Ysgrifennwch yn glir ac mewn priflythrennau.
- Defnyddiwch inc du.
- Atebwch **naill ai** Adran A, sy'n dechrau ar dudalen 2 **neu** Adran B, sy'n dechrau ar dudalen 13.
- Darllenwch bob cwestiwn yn ofalus. Gwnewch yn siwr eich bod yn gwybod beth mae'n rhaid i chi ei wneud cyn dechrau eich ateb.
- Ysgrifennwch eich ateb i bob cwestiwn yn y lle gwag a ddarperir. Os bydd angen lle ychwanegol, dylech ddefnyddio'r tudalennau â llinellau ar ddiwedd y llyfryn hwn. Rhaid dangos rhif/rhifau'r cwestiwn yn glir.
- **Peidiwch** ag ysgrifennu yn y codau bar.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

- Mae nifer y marciau sydd ar gael wedi'i nodi mewn cromfachau [ ] ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.
- **50** yw cyfanswm y marciau ar gyfer y papur hwn.
- Mae'r ddogfen hon yn cynnwys **24** tudalen. Caiff unrhyw dudalennau gwag eu nodi.

Atebwch **naill ai** Adran A neu Adran B.

Adran A: Blodeugerdd Ladin OCR ar gyfer TGAU

Atebwch **bob** cwestiwn.

Darn A1

ipse autem, qui visus multis diebus non esset, tum se tamen in conspectum nautis paulisper dedit. stetit soleatus praetor populi Romani cum pallio purpureo tunicaque talari muliercula nixus in litore. iam hoc istum vestitu Siculi civesque Romani permulti saepe viderant.

Cicero, *Llygredigaeth a chreulondeb Verres a Cleomenes*, llinellau 6–10

- 1 *ipse autem, qui visus multis diebus non esset*: beth oedd heb ddigwydd ers dyddiau lawer?
 ..... [1]
- 2 *tum se tamen in conspectum nautis paulisper dedit*: beth wnaeth Verres wedyn?
 ..... [1]
- 3 *stetit soleatus praetor populi Romani cum pallio purpureo tunicaque talari*: beth rydyn ni'n ei ddysgu am ymddangosiad Verres yma? Rhowch **ddau** fanylyn.
- .....
  - ..... [2]
- 4 *iam hoc istum vestitu Siculi civesque Romani permulti saepe viderant*: sut rydyn ni'n gwybod bod Verres yn arfer gwisgo fel hyn yn aml?
 .....
 ..... [2]

Darn A2

ecce autem repente ebrio Cleomene esurientibus ceteris nuntiatur piratarum esse navis in portu Odysseae; nam ita is locus nominatur; nostra autem classis erat in portu Pachyni. Cleomenes autem, quod erat terrestre praesidium non re sed nomine, speravit iis militibus quos ex eo loco deduxisset explere se numerum nautarum et remigum posse.

Cicero, *Llygredigaeth a chreulondeb Verres a Cleomenes*, llinellau 17–22

- 5 *ecce ... Odysseae*: dewiswch a chyfieithwch y gair Lladin sy'n dweud wrthym am gyflwr Cleomenes.

Gair Lladin	
Cyfieithiad	

[2]

- 6 *esurientibus ceteris*: beth rydyn ni'n ei ddysgu am weddill dynion Cleomenes yma?

..... [1]

- 7 *Cleomenes ... posse*: pa **ddwy** rôl roedd Cleomenes yn bwriadu eu rhoi i'r garsiwn o filwyr ar y tir?

.....
 ..... [2]

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for handwriting practice.

6
TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON

Darn A4

feriuntur securi. laetaris tu in omnium gemitu et triumphas; testes avaritiae tuae gaudes esse sublatos. errabas, Verres, et vehementer errabas, cum te maculas furtorum et flagitiorum tuorum sociorum innocentium sanguine eluere arbitrabare.

Cicero, *Llygredigaeth a chreulondeb Verres a Cleomenes*, llinellau 63–67

9 Yn Narn A4, sut mae Cicero, trwy ei arddull ysgrifennu, yn pwysleisio ei ddiecter (*outrage*) â'r ffordd yr oedd Verres yn trin y capteiniaid llongau? Gwnewch **dri** phwynt, gan gyfeirio at y **Lladin** ym mhob un.

- .....
.....
.....
.....
.....
.....
  - .....
.....
.....
.....
.....
.....
  - .....
.....
.....
.....
.....
.....
- ..... [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Darn A5

senatum adit. 'transire Tiberim,' inquit, 'patres, et intrare, si possim, castra hostium volo, non praedo nec populationum in vicem ultor; maius si di iuvant in animo est facinus.' adprobant patres; abdito intra vestem ferro proficiscitur.

Lifi, *Dewrder Mucius Scaevola a Cloelia*, llinellau 1–4

11 Cyfieithwch Ddarn A5.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
..... [5]

Darn A6

ubi eo venit, in confertissima turba prope regium tribunal constitit. ibi cum stipendium militibus forte daretur et scriba cum rege sedens pari fere ornatu multa ageret eumque milites volgo adirent, timens sciscitari uter Porsenna esset, ne ignorando regem semet ipse aperiret quis esset, quo temere traxit fortuna facinus, scribam pro rege obtruncat.

Lifi, *Dewrder Mucius Scaevola a Cloelia*, llinellau 4–10

12 *in confertissima turba prope regium tribunal constitit*: ble roedd Mucius yn sefyll? Gwnewch **ddau** bwynt.

- .....
- ..... [2]

13 *ibi cum stipendium militibus forte daretur*: beth oedd yn digwydd yno?

..... [1]

14 *scriba ... adirent*: pam roedd y brenin yn anodd ei adnabod (*identify*)? Gwnewch **ddau** bwynt.

- .....
- ..... [2]

15 *timens sciscitari uter Porsenna esset*: beth roedd Mucius yn ofni ei wneud?

Ticiwch (✓) y blwch cywir.

A	mynd at Porsenna	☐
B	gofyn ble roedd Porsenna	☐
C	gofyn pa un ohonyn nhw oedd Porsenna	☐
D	ymosod ar Porsenna	☐

[1]

Darn A7

'Romanus sum' inquit, 'civis; Gaium Mucium vocant. hostis hostem occidere volui, nec ad mortem minus animi est quam fuit ad caedem; et facere et pati fortia Romanum est. nec unus in te ego hos animos gessi; longus post me ordo est idem petentium decus.'

Lifi, *Dewrder Mucius Scaevola a Cloelia*, llinellau 14–18

16 Yn Narn A7, sut mae Lifi, trwy ei arddull ysgrifennu, yn cyfleu gelyniaeth (*hostility*) Mucius tuag at y brenin? Gwnewch **ddau** bwynt, gan gyfeirio at y **Lladin** yn y naill a'r llall.

- .....
.....
.....
.....
.....
.....
- .....
.....
.....
.....
.....

[4]

Peidiwch ag ateb Adran B os ydych chi eisoes wedi ateb Adran A.

Adran B: Blodeugerdd Ladin Caergrawnt

Atebwch **bob** cwestiwn.

Darn B1

dicere etiam solebat nullum librum esse tam malum ut non aliqua parte prodesset. post solem plerumque aqua frigida lavabatur, deinde gustabat dormiebatque minimum; mox quasi alio die studebat in cenae tempus. super cenam liber legebatur adnotabatur, et quidem cursim.

Plini, *Diwrnod ym mywyd Plini'r Hynaf*, llinellau 7–12

17 *dicere etiam solebat ... prodesset*: beth roedd Plini'r Hynaf yn ei ddweud yn aml am lyfrau?

Ticiwch (✓) y blwch cywir.

A	Mae rhai llyfrau yn eithaf defnyddiol.	☐
B	Mae pob llyfr yn eithaf defnyddiol.	☐
C	Mae'r rhan fwyaf o lyfrau yn eithaf defnyddiol.	☐
D	Nid oes unrhyw lyfrau yn ddefnyddiol o gwbl.	☐

[1]

18 *post solem ... minimum*: ar ôl treulio amser yn yr haul, beth roedd Plini'r Hynaf fel arfer yn ei wneud? Gwnewch **ddau** bwynt.

- .....
- ..... [2]

19 *mox quasi alio die studebat*: sut roedd Plini'r Hynaf yn gwneud defnydd arbennig o dda o'i amser?

..... [1]

20 *super cenam liber legebatur*: pryd roedd llyfr yn cael ei ddarllen i Plini'r Hynaf?

..... [1]

Darn B2

petis ut tibi avunculi mei exitum scribam, quo verius tradere posteris possis. erat Miseni classemque imperio praesens regebat. nonum kal. Septembres hora fere septima mater mea indicat ei nubem mirabilem apparere; quae visa est ei, ut eruditissimo viro, magna propiusque noscenda.

Plini, *Marwolaeth Plini'r Hynaf*, llinellau 1–6

21 Cyfieithwch Ddarn B2.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... **[5]**

15
TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON
Trowch y dudalen ar gyfer y cwestiwn nesaf

Darn B3

deducit quadriremes, ascendit ipse non Rectinae modo sed multis (erat enim frequens amoenitas orae) laturus auxilium. festinat illuc unde alii fugiunt, rectumque cursum recta gubernacula in periculum tenet adeo solutus metu, ut omnes illius mali motus, omnes figuras ut deprenderat oculis dictaret adnotaretque.

iam navibus cinis incidebat, calidior et densior, quo propius accederent; iam pumices etiam lapidesque nigri et ambusti et fracti igne; iam vadum subitum et litora ruina montis obstantia. haesitat paulisper an retro navigaret; mox gubernatori ut ita faceret monenti 'fortes' inquit 'fortuna adiuvat: Pomponianum pete!'

Plini, *Marwolaeth Plini'r Hynaf*, llinellau 13–24

22 Yn Narn B3, sut mae Plini'r leuengaf yn gwneud y disgrifiad o'r daith i achub ei ewythr yn ddramatig?

Yn eich ateb, efallai yr hoffech ystyried:

- gweithredoedd ei ewythr;
- yr echdoriad (*eruption*) folcanig a'i effeithiau.

Rhaid i chi gyfeirio at y **Lladin** a thrafod unrhyw nodweddion arddull fel dewis, sain a lleoliad geiriau.

Caiff marciau eu rhoi am ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn eich ateb. [10]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for handwriting practice.

Darn B4

quo tum secundissimo avunculus meus invectus, amplectitur trepidantem consolatur hortatur, utque timorem eius sua securitate leniret, iubet ferri in balineum. lotus recumbit cenat, aut hilaris aut (quod est aeque magnum) similis hilari. interea e Vesuvio monte pluribus locis latissimae flammae altaque incendia relucebant, quorum fulgor et claritas tenebris noctis excitabatur.

Plini, *Marwolaeth Plini'r Hynaf*, llinellau 29–36

23 *quo ... balineum*: dangoswch sut mae Plini yn defnyddio trefn geiriau i gyferbynnu emosiynau gwahanol Plini'r Hynaf a Pomponianus. Gwnewch **un** pwynt, gan gyfeirio at y **Lladin**.

.....
.....
.....
.....
..... [2]

24 *interea e Vesuvio monte ... relucebant*: sut mae Plini yn pwysleisio perygl yr echdoriad? Gwnewch **ddau** bwynt.

• .....
.....
• .....
..... [2]

Darn B5

ibi in abiecto linteo recumbens semel atque iterum frigidam aquam poposcit hausitque. deinde flammae flammaramque praenuntius odor sulphuris alios in fugam vertunt, excitant illum. innitens servis duobus surrexit et statim concidit. spiritus enim, ut ego credo, densiore caligine obstructus erat, claususque stomachus qui illi natura invalidus et angustus et saepe aestuans erat.

Plini, *Marwolaeth Plini'r Hynaf*, llinellau 58–64

25 *ibi ... concidit*: sut mae Plini'r leuengaf, trwy ei arddull ysgrifennu, yn gwneud munudau olaf bywyd Plini'r Hynaf yn ddramatig? Gwnewch **ddau** bwynt, gan gyfeirio at y **Lladin** yn y naill a'r llall.

- .....
.....
.....
- .....
.....
..... [4]

26 *spiritus ... aestuans erat*: dewiswch a chyfieithwch y gair neu'r ymadrodd Lladin sy'n dangos bod Plini'r leuengaf yn rhoi ei farn ei hun yma.

Gair neu ymadrodd Lladin	
Cyfieithiad	

[2]

27 *stomachus qui illi natura invalidus et angustus et saepe aestuans erat*: beth rydyn ni'n ei ddarganfod yma am Plini'r Hynaf?

- .....
..... [2]

Darn B6

Arria milites orabat ut simul imponeretur. 'nonne' inquit 'dabitis consulari viro servos aliquos, quorum e manu cibum capiat, a quibus vestiatur, a quibus calcietur? omnia haec ego sola praestabo.' non impetravit: conduxit piscatoriam naviculam, ingentemque navem minima secuta est.

Plini, *tres feminae, Arria*, llinellau 19–24

28 '*nonne ... praestabo*': sut mae Plini, trwy ei arddull ysgrifennu, yn gwneud geiriau Arria yn berswadiol? Gwnewch **ddau** bwynt, gan gyfeirio at y **Lladin** yn y naill a'r llall.

- .....
 .....
 .....
- .....
 .....
 ..... [4]

29 *conduxit ... secuta est*: beth wnaeth Arria ar ôl i'w chais gael ei wrthod?

.....
 ..... [2]

Darn B7

hoc sensit et 'nihil agitis' inquit; 'potestis enim efficere ut male moriar, ut non moriar non potestis.' dum haec dicit, exsiluit e sede adversoque muro caput ingenti impetu impegit et decidit. focilata 'dixeram' inquit 'vobis me inventuram esse quamlibet duram ad mortem viam, si vos facile negavissetis.' vale.

Plini, *tres feminae, Arria*, llinellau 34–39

30 '*nihil ... potestis*': pam, yn ôl Arria, y byddai'n well i'w theulu beidio ag ymyrryd?

.....
 ..... [2]

31 '*adversoque muro caput ingenti impetu impegit*': beth sy'n syfrdanol (*shocking*) am weithredoedd Arria yma?

.....
 ..... [2]

32 Sut mae Plini'r leuengaf yn cynnal diddordeb y darlennydd yn ei lythyrau? Dylech gyfeirio at y tri llythyr rydych chi wedi eu darllen (*Diwrnod ym mywyd Plini'r Hynaf, Marwolaeth Plini'r Hynaf ac Arria*).

Yn eich ateb, cewch gyfeirio at y darnau sydd wedi'u hargraffu yn y papur cwestiynau hwn, ond dylech gyfeirio hefyd at rannau eraill o'r darnau gan Plini rydych chi wedi eu darllen.

Caiff marciau eu rhoi am ansawdd y cyfathrebu ysgrifenedig yn eich ateb. [8]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LLE YCHWANEGOL I ATEB

Os oes angen lle ychwanegol i ateb, dylech ddefnyddio'r tudalennau canlynol â llinellau. Rhaid dangos rhif/rhifau'r cwestiwn yn glir ar ymyl y dudalen.

A large vertical rectangular area with a solid left border and horizontal dotted lines, intended for writing answers.

Gwybodaeth am Hawlfraint

Mae OCR wedi ymrwmo i ofyn caniatâd i atgynhyrchu'r holl gynnwys trydydd parti y mae'n ei ddefnyddio yn ei ddeunyddiau asesu. Mae OCR wedi ceisio nodi a chysylltu â phob deiliad hawlfraint y defnyddir eu gwaith yn y papur hwn. I osgoi datgelu gwybodaeth sy'n gysylltiedig ag atebion i ymgeiswyr, atgynhyrchir pob cydnabyddiaeth hawlfraint yn Llyfryn Cydnabyddiaeth Hawlfraint OCR. Cynhyrchir hwn ar gyfer pob cyfres o arholiadau, ac mae ar gael i'w lawrlwytho oddi ar ein gwefan gyhoeddus (www.ocr.org.uk) ar ôl y gyfres arholiadau byw.

Os yw OCR yn anfwriadol wedi methu cydnabod neu glirio unrhyw gynnwys trydydd parti yn y deunydd asesu hwn, bydd OCR yn falch o gywiro hyn ar y cyfle cyntaf posibl.

Ar gyfer ymholiadau neu wybodaeth bellach, cysylltwch â: Copyright Team, First Floor, 9 Hills Road, Cambridge CB2 1GE.

Mae OCR yn rhan o'r Cambridge Assessment Group; Cambridge Assessment yw enw brand University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), sydd yn adran o Brifysgol Caergrawnt.